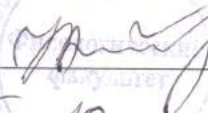

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ
«Приднестровский государственный университет им. Т.Г. Шевченко»

Филологический факультет
Кафедра украинской филологии

УТВЕРЖДАЮ:
И.о. декана филологического факультета,
доц. /Н. В. Кривошапова/
«05» 10 2018 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
на 2018/2019 учебный год
учебной дисциплины
«ФОНЕТИКА И ЛЕКСИКОЛОГИЯ»

Направление подготовки:

45.03.01 Филология

Профиль подготовки:

«Отечественная филология (Украинский язык и литература)»

Для набора 2017 года

Квалификация (степень) выпускника

БАКАЛАВР

Форма обучения:

ОЧНАЯ

Тирасполь 2018

**Рабочая программа дисциплины «ФОНЕТИКА И ЛЕКСИКОЛОГИЯ» / сост.
Н.В. Пазина – Тирасполь: ГОУ ПГУ, 2018 – 11 стр.**

Рабочая программа предназначена для преподавания дисциплины «Фонетика и лексикология» студентам очной формы обучения по направлению подготовки бакалавриата 45.03.01 Филология.

Рабочая программа составлена с учетом Федерального государственного образовательного стандарта ВО по направлению подготовки 45.03.01 Филология, утвержденного приказом Министерства образования и науки РФ № 947 от 7.08.2014 (для 1 и 2 курса бакалавриата).

Составитель _____ _____ /Н.В.Пазина, преп. /

1. Цели и задачи освоения дисциплины

В системе профессионального филологического образования важное место занимает цикл лингвистических дисциплин.

«Фонетика и лексикология» в системе учебных дисциплин занимает одно из первых мест, потому что украинский язык – составляющая национального богатства Украины, и восстановление его функций языка как государственного, его всестороннее и свободное развитие – одна из важнейших задач возрождения духовности и самосознания украинского народа.

Цель – формирование у студентов целостного, основанного на современных научных концепциях, представления о возникновении и функционировании лексической системы современного украинского языка, о лексических единицах и связях между ними, а также усвоение теоретических сведений о происхождении и развитии украинского языка, классификацию звуков, звуковые изменения, нормы произношения звуков, совершенствование культуры речи на фонетическом и орфоэпическом уровнях.

Основными задачами изучения дисциплины «Фонетика и лексикология» являются:

- 1) представить основные сведения о фонетической системе, лексическом составе и грамматическом строении современного украинского литературного языка;
- 2) помочь студентам овладеть его литературными нормами – лексическими, словообразовательными, грамматическими, стилистическими, орфоэпическими, орфографическими;
- 3) приобрести необходимые навыки выявлять и правильно анализировать языковые явления, повышать общую грамотность и культуру письменной речи.

Таким образом, задача курса – дать будущему специалисту знания языковой системы украинского языка, сформировать практические умения и навыки по разделам «Фонетика и фонология», «Лексикология и фразеология», «Орфоэпия и орфография», «Лексикография». Лингвистическую основу курса составляют теоретические вопросы украинского языка на современном этапе его развития. Курс современного украинского литературного языка тесно связано с профессиональной подготовкой учителя украинского языка и литературы.

2. Место дисциплины в структуре ООП ВО

Данная учебная дисциплина входит в базовую часть Б1.Б.12.1 раздела «Дисциплины (модули)» ФГОС 3+ по направлению подготовки ВО 45.03.01 Филология, профиль «Отечественная филология (Украинский язык и литература)».

Междисциплинарные связи. Овладение практическими навыками во время изучения «Орфоэпии и орфографии украинского языка» опирается на знания, полученные не только в процессе курсов «ПКУЯ», «Фонетика и лексикология», но и тесно связана с такими предметами как «Классические языки (старославянский язык)», «Актуальные процессы в современном украинском языке», «Историческая грамматика», «ФАЛТ», «Украинская диалектология».

Дисциплина занимает важное место в программе подготовки специалиста, так как предоставляет отправные теоретические знания, и вырабатывает практические навыки, необходимые для изучения дальнейшего курса «Современный украинский язык».

Данный курс нацелен на системное изложение фактов украинского языка в соответствии с современными представлениями об устройстве фонетического компонента украинского языка. Объективное изложение разных концепций и разных способов описания одного и того же объекта позволит повысить уровень теоретического и практического владения современным украинским языком студентов филологов. Углубленное понимание основных характерных черт фонетической, фонологической и орфоэпической систем позволит специалистам филологического профиля представить звуковую сторону языка; изучить звуки и их закономерные чередования, также ударение, интонацию, особенности членения звукового потока на слоги и другие отрезки. Это

поможет студентам в дальнейшем увидеть связь между фонетикой, лексикологией, словообразованием, морфологией и синтаксисом, а также данная дисциплина поможет сформировать в дальнейшем целостное представление о лексикологии родного языка как сложной, исторически развивающейся системе, показать лексическую и фразеологическую семантику родного языка во всей полноте ее сложных связей, как внутрисловных, так и межсловных; ввести понятие антропоцентричности, особенно важное при анализе синтагматических связей, понятие «когнитивная лингвистика» и «прагматика», познакомив студентов с некоторыми видами их анализа. Этот курс нацелен: 1) на повышение теоретического уровня знаний по лексике и фразеологии украинского языка; 2) на повышение практических умений узнавать, анализировать, сопоставлять языковые факты.

Для лучшего усвоения учебного материала применяются такие методы и приемы, как лекция с использованием ТСО, беседа, анализ и синтез, самостоятельная работа студентов в виде сообщений, рефератов, аннотаций, использование наглядности и т.п.

3. Требования к результатам овладения дисциплиной:

Изучение дисциплины направлено на формирование следующих компетенций:

Код компетенции	Формулировка компетенции
ОПК-2	способностью демонстрировать знание основных положений и концепций в области общего языкознания, теории и истории основного изучаемого языка (языков), теории коммуникации
ОПК-5	свободным владением основным изучаемым языком в его литературной форме, базовыми методами и приемами различных типов устной и письменной коммуникации на данном языке
ПК-8	владением базовыми навыками создания на основе стандартных методик и действующих нормативов различных типов текстов
ПК-9	владением базовыми навыками доработки и обработки (например, корректура, редактирование, комментирование, реферирование, информационно-словарное описание) различных типов текстов

В результате изучения курса студенты должны

3.1. Знать:

орфоэпические нормы украинского литературного языка;
фонетические изменения гласных и согласных звуков, происходящих в речевом потоке;
классификацию гласных;
классификацию согласных;
ассимилятивно-диссимилятивные изменения согласных;
живые позиционные и исторические чередования звуков;
звуковое поле гласных и согласных фонем;
вариации и варианты фонем;
лексическую систему украинского языка;
лексико-семантические категории, основные слои лексики, лексический состав языка по происхождению;
виды словарей;
историю лексикографии;
фразеологические единицы, источники фразеологии, виды трансформации ФЕ.

3.2. Уметь:

писать фонетическую транскрипцию;
писать фонематическую транскрипцию;
читать текст с соблюдением орфоэпических норм;
анализировать ассимилятивно-диссимилятивные изменения;
характеризовать чередование звуков;
очерчивать звуковое поле фонем;
определять лексическое значение слов;

3.3. Владеть:

навыками различения согласных по месту образования, с участием голоса и шума, по звонкости-глухости, по способу создания;
навыками различения твердых – мягких согласных;
навыками различения гласных по ряду, подъему, лабиализации;
навыками различения процессов упрощения, уподобления и чередования согласных;
навыками различения исторических и позиционных чередований;
навыками различения комбинаторных, позиционных изменений;
умениями применять усвоенные правила орфоэпии в речи.
навыками работы с лексикографическим материалом.

4. Структура и содержание дисциплины (модуля)

4.1. Распределение трудоемкости в з.е./часах по видам аудиторной и самостоятельной работы студентов по семестрам:

Семестр	Трудоемкость з.е./часов	Количество часов					Форма итогового контроля
		В том числе					
		аудиторных				Самост. раб	
		Всего	Лекции	Лаб. раб.	Практич. зан.		
2	2 з.е/ 72	72	18	-	26	28	зачет
3	3 з.е/ 108	108	18	-	34	20	экзамен контроль 36
Всего	5 з.е./ 180	180	36	-	60	48	

4.2. Распределение видов учебной работы и их трудоемкости по разделам дисциплины

№ разде ла	Наименование разделов	Количество часов					
		Всего	Аудиторная работа			Внеаудит. работа СР	Подготовка к экзамену
			Л	ПЗ	ЛР		
1	Розділ І. Фонетика. Фонологія	48	14	20	-	16	8
2	Розділ ІІ. Орфоепія. Графіка. Орфографія	24	4	6	-	12	8
3	Розділ ІІІ. Лексикологія. Лексикографія	54	16	28	-	10	10
4	Розділ ІV. Фразеологія	18	2	6		10	8
Всего:		180	36	60	-	48	36

4.3. Тематический план по видам учебной деятельности

Лекции II семестр

№ п/п	Номер раздела дисциплины	Объем часов	Тема лекционного занятия	Учебно- наглядные пособия
1	I	2	Фонетика та фонологія як розділ мовознавства, її предмет, завдання.	таблиця
2	I	2	Система фонем сучасної української літературної мови	таблиця
3	I	2	Класифікація голосних та приголосних звуків	картки
4	I	2	Звукові зміни у мовленні	таблиця
5	I	2	Звукові поля приголосних фонем	таблиця
6	I	2	Чергування фонем в сучасній українській літературній мові	картки
7	I	2	Сегментні та суперсегментні фонетичні одиниці	таблиця
Итого по разделу		14		
8	II	2	Поняття орфоєпії як мовознавчої дисципліни	таблиця
9	II	2	Графіка та орфографія сучасної української літературної мови	таблиця
Итого по разделу		4		
Всего:		18		

Лекции III семестр

№ п/п	Номер раздела дисциплины	Объем часов	Тема лекционного занятия	Учебно- наглядные пособия
1	III	2	Лексикологія як самостійна мовознавча дисципліна. Об'єкт і предмет лексикології та її завдання	таблиця
2	III	2	Слово як основна одиниця лексико-семантичної системи мови	таблиця
3	III	2	Пряме та переносне значення слова. Метафора та метонімія	таблиця
4	III	2	Поділ лексики за сферою вживання. Синонімія. Антонімія. Омонімія. Паронімія	таблиця
5	III	2	Склад лексики з погляду її походження.	таблиця
6	III	2	Лексика з погляду стилістичного вживання.	таблиця
7	III	2	Зміни у словниковому складі мови. Активна та пасивна лексика	таблиця
8	III	2	Лексикографія як розділ мовознавства. Типи словників	таблиця, словники
Итого по разделу		16		
9	IV	2	Фразеологія як наука. Класифікація фразеологізмів	картки
Итого по разделу		2		
Всего:		18		

Практические II семестр

№ п/п	Номер раздела дисциплины	Объем часов	Тема практического занятия	Учебно-наглядные пособия
1	I	2	Звукова реалізація голосних фонем СУЛМ в різних позиціях і сполученнях	картки з завданнями
2	I	2	Артикуляційна й акустична характеристика звуків	методичний посібник
3	I	2	Звукова реалізація приголосних фонем в різних позиціях і сполученнях	картки з завданнями
4	I	2	Позиційні й комбінаторні зміни звуків у потоці мовлення	картки з завданнями
5	I	2	Асимілятивні зміни в мовленнєвому потоці	методичний посібник
6	I	2	Чергування голосних фонем	картки з завданнями
7	I	2	Чергування приголосних фонем	картки з завданнями
8	I	2	Наголос як фонетичний засіб	роздатковий матеріал
9	I	2	Членування мовленнєвого потоку на склади	картки з завданнями
10	I	2	Фонетичний і фонематичний аналіз	картки з завданнями
Итого по разделу		20		
11	II	2	Орфоепічні норми літературної мови. Основні риси літературної вимови	методичний посібник
12	II	2	Особливості графіки та орфографії української мови	методичний посібник
13	II	2	Основні правила орфографії	картки з завданнями
Итого по разделу		6		
Всего		26		

Практические III семестр

№ п/п	Номер раздела дисциплины	Объем часов	Тема практического занятия	Учебно-наглядные пособия
1	III	2	Лексикологія та основні етапи становлення і розвитку її як мовознавчої науки	методичний посібник
2	III	2	Лексичне значення. Типи лексичних значень та їх характеристика	методичний посібник
3	III	2	Полісемія та моносемія. Природа багатозначності та її функції у мові	картки з завданнями, словники
4	III	2	Пряме та переносне значення. Види перенесень	картки з завданнями, словники

5	III	2	Синонімія в сучасній українській мові. Парадигматичні зв'язки	картки з завданнями, словники
6	III	2	Явище антонімії в лексичному складі сучасної української мови	картки з завданнями, словники
7	III	2	Омонімія як явище лексико-семантичної організації української мови	картки з завданнями, словники
8	III	2	Запозичена лексика в сучасній українській мові	методичний посібник
9	III	2	Лексика з погляду стилістичного використання	картки з завданнями
10	III	2	Стилістично-нейтральна та стилістично-забарвлена лексика	картки з завданнями
11	III	2	Активна і пасивна лексика в сучасній українській мові	картки з завданнями, словники
12	III	2	Лексичний та лексикологічний розбір слова	картки з завданнями,
13	III	2	Розвиток української лексикографії	методичний посібник
14	III	2	Типи словників	словники
Итого по разделу		28		
15	IV	2	Фразеологізм як одиниця лексико-семантичного рівня мови	методичний посібник
16	IV	2	Джерела української фразеології. Групи фразеологізмів	картки з завданнями, словники
17	IV	2	Стилістична роль фразеологізмів	картки з завданнями
Итого по разделу		6		
Всего		34		

Лабораторные работы – не предусмотрены

Самостоятельная работа студента

Раздел дисциплины	№ п/п	Тема и вид СРС	Трудоемкость (в часах)
Розділ І. Фонетика і фонологія	1	Класифікація приголосних – виконання вправ	2
	2	Класифікація голосних – виконання вправ	2
	3	Фонетична транскрипція, її принципи	2
	4	Фонетичний диктант	2
	5	Фонематична транскрипція, її принципи,	2
	6	Фонематичний диктант	2
	7	Акомодація, асиміляція, її типи.	2
	8	Дисиміляція – виконання вправ	2
Итого по разделу			16
Розділ ІІ. Орфоепія. Графіка.	1	Орфоепія і віршова мова	2
	2	Суспільне значення норм літературної вимови	2
	3	Історія розвитку українського правопису	2

Орфографія	4	Українська графіка.	2
	5	Алфавіт. Виконання вправ	2
	6	Загальні правила української орфографії	2
Итого по разделу			12
Розділ III. Лексикологія та лексикографія	1	Конструкції полісемії.	2
	2	Семантичні структури багатозначних слів	2
	3	Активні словотвірні процеси в сучасній українській мові	2
	4	Синонімічний ряд і його будова	2
	3	Евфемізми та перифрази	2
	4	Омонімія, антонімія, паронімія як явища лексикології	2
	5	Типи словників	2
Итого по разделу			10
Розділ IV. Фразеологія	1	Полісемія фразеологізмів української мови	2
	2	Місце фразеологічних одиниць комунікативного типу в фразеологічній системі	2
	3	Фразеологізм як словотвірна основа	2
	4	Діалектні риси у фразеології	2
	5	Виконання тестових завдань та вправ, запропонованих викладачем	2
Итого по разделу			10
Итого			48
Контроль			36
Итого			84

5. Курсовые работы - не предусмотрены

6. Образовательные технологии

Преподавание дисциплины предусматривает сочетание активных, пассивных и интерактивных образовательных технологий:

Семестр	Вид занятия (Л, ПР, ЛР)	Используемые интерактивные учебные технологии	К-во часов
II	Л	Полемическое изложение лекции	2
	ПР	Мнемокарта, кейс метод, компьютерная диагностика	5
	ПР	Дискуссия	4
III	Л	Полемическое изложение лекции	4
	ПР	Експертно-аналитическая работа с визуальным материалом, выполнение письменных работ, экспресс-опрос	5
	ПР	Тестовые задания, электронные виды тестирования	5
Итого			25

7. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости промежуточной аттестации по итогам усвоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов (см.ФОС).

Вопросы к экзамену по предмету «Фонетика і лексикологія» (см.ФОС)

8. Учебно-методическое и информационное обеспечение дисциплины (модуля)

8.1. Основная литература.

1. Булаховський Л.А. Нариси з загального мовознавства. – К., 1959.
2. Іванишин В., Радевич-Винницький Я. Мова і нація. – Дрогобич, 1994.
3. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства. – К.-Одеса, 1991.
4. Огієнко І. Українська культура: Коротка історія культурного життя українського народу. – Репринтне вид. Видання 1918 р. – К., 1991.
5. Реформатский А.А. Из истории отечественной фонологии. М., 1970.
6. Трубецкой Н.С. Основы фонологии. – М., 1960.
7. Щерба Л.В. Языковая система и речевая деятельность. – Л., 1974.

8.2. Основная специальная литература.

1. Вінницький В.М. Наголос у сучасній українській мові. – К., 1984.
2. Жовтобрюх М.А., Кулик Б.М. Курс сучасної української літературної мови. – К., 1972. – Ч.1.
3. Жовтобрюх М.А., Русанівський В.М., Складенко В.П. Історія української мови. Фонетика – К., 1979.
4. Курс сучасної української літературної мови/ За ред. Л.А.Булаховського. – К. 1951.
5. Москаленко Н.А., Фашенко М.М., Смагленко Ф.П. Сучасна українська літературна мова: Лексичний, фонетичний, граматичний аналіз. – К.-Одеса, 1980.
6. Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика/ За ред.. І.К.Білодіда. – К., 1969.
7. Сучасна українська літературна мова/ за ред.. А.П.Грищенка. – К., 1993.
8. Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова. Фонетика. Орфоепія. Графіка. Орфографія. – К., 1981.
9. Український правопис. – 4-е вид. випр. й доп. – К., 1993.
10. Карпенко Ю.О. Фонетика і фонологія сучасної української літературної мови. – Одеса, 1996.

Дополнительная специальная литература.

1. Бевзенко С.П. Українська діалектологія. – К., 1980.
2. Близниченко Л.А. Актуальні питання експериментально-фонетичного дослідження мови// Питання експериментальної фонетики. К., - 1963.
3. Бойко В. Проблема орфоепії української мови// Мовознавство. – 1937. № 11.
4. Брахнов В.М. Явища асиміляції в консонантизмі української мови. – К., 1970.
5. Волох О.Т. Асиміляція та дисиміляція приголосних в українській мові за даними пам'яток XVII – XVIII ст./ Питання історичного розвитку української мови. – Харків, 1959.
6. Глібчук Н.М. Погляди на систему фонем української мови// Мовознавство. – 1993. - №6.
7. Жовтобрюх М.А. Слово мовлене: Українська літературна вимова. – К., 1969.
8. Кобилянський Б. Фонетико-орфоепічні норми української літературної мови. – Львів, 1971.
9. Коструба П.П. Фонетика сучасної української літературної мови. Львів, 1963, Ч.1.
10. Німчук В.В. Історія дзвінких африкат і засобів їх позначення в українській мові// Мовознавство. – 1992. - №2.
11. Перебийніс В.С. Кількісні та якісні характеристики системи фонем сучасної української літературної мови. – К., 1970.
12. Прокопова Л.І. Приголосні фонемі сучасної української літературної мови: Експерим.-фонет.дослідження. – К., 1958.
13. Тимошенко П.Д. З історії формування орфоепічних норм української літературної мови// Українське усне літературне мовлення. – К., 1967.
14. Тоцька Н.І. Голосні фонемі української літературної мови. – К., 1973.

15. Тоцька Н.І. Система голосних фонем української мови// Мовознавство. – 1983.

Справочная литература.

1. Ганич Д.І. Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. – К., 1985.
2. Головащук С.І. Складні випадки наголошення. Словник-довідник. – К., 1995.
3. Горпинич В.А. Русско-украинский орфоэпический словарь. – К., 1992.
4. Кротевич Є.В., Родзевич Н.С. Словник лінгвістичних термінів. – К., 1957.
5. Орфографічний словник української мови. – К., 1994.

8.3. Программное обеспечение и Интернет-ресурсы:

1. http://zn0.at.ua/publ/ukrajinska_mova/fonetika_grafika/1/205-1-0-196
2. http://studopedia.su/5_41601_fonetika-i-fonologiya.html
3. http://bnrc-kam-pod.at.ua/Pedagogu/Golub/Fonetika_Zbirka_zavdan.pdf

8.4. Методические указания и материалы по видам занятий

1. Бондар О.І., Карпенко Ю.О., Микитин-Дружинець М.Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія/ Навч.пос. – К.: ВЦ «Академія», 2006. – 368 с.
2. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка: Практикум: навч.посіб./ За ред. М.М.Фащенко. – К.: ВЦ «Академія», 2010.
3. Українська мова. Орфографія. Орфоепія. Тестові завдання: навч.посіб./ За ред. М.Л.Микитин-Дружинець. К.: ВЦ «Академія», 2009.
4. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка: навч.посіб./ М.М.Фащенко. З.І.Волосевич, М.Л.Микитин-Дружинець. – Одеса, 2010.
5. Тестові завдання з орфографії та орфоепії сучасної української мови: з орфоепічним коментарем/ За ред. М.Л.Микитин-Дружинець. – Одеса, 2009.

9. Матеріально-технічне забезпечення дисципліни (модуля):

Заняття проводяться в комп'ютерному кабінеті, в лінгвафонному кабінеті і в Центрі української культури, який обладнаний стендами, таблицями, схемами, портретами.

10. Методические рекомендации по организации изучения дисциплины (см.ФОС)

11. Технологическая карта дисциплины

Курс I, II группа ФФ17ДР65УА, семестр 2,3

Преподаватель, который ведет лекционные занятия
Преподаватель, который ведет практические занятия

Н.В. Пазина
Н.В. Пазина

Кафедра украинской филологии

Модульно-рейтинговая система оценивания не введена.

Составитель:

преподаватель кафедры украинской филологии

Н. В. Пазина

Зав. кафедрой украинской филологии,
к.ф.н., доцент

Е. Л. Якимович